

נר איש וביתו

ס תנו רבנן מצות חנוכה נר איש וביתו. והמהדרין נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן מהדרין, כ"ש אומרים יום ראשון מדליק שמנה, מכאן ואילך פוחת והולך. ובה"א יום

קפס. ראשית קראתי אתכם, על עסקי ראשית הזכרתי אתכם. השלמת הבית בארוחת צדק היא ההתמלה להצלחת החברה בכללה, וחיי המשפחה בהיוהם מתרוממים למצב טוב, תוסד מזה, ברבות הימים הצלחת האומה. ע"כ הקדושה הכיחית היא ראשית להצלחה הכללית שכללות האומה, וכשרך משפחה אתה אל כללות האומה, כן הוא ערך עם ד' אל כלל מין האנושי. שהקשרשה של הקדושה ודעת ד' שמשתרשת בישראל ע"י התורה וקיומה בכל הזמן הארוך העבר, היא הגרסם שיתפשט אור ד' וכבוד ידיעתו על כל המשפחה האנושית בכללה, ולשם כך נקראו ישראל ראשית, מפני שכך הענין של ההשלמה הכללית הולך וכושב לו מקום בעולם קמעא קמעא, והראשית הם ישראל.

(פ"ח א"ה, פ"ט)

1

2

ח"י מצות חנוכה נר איש וביתו, הנצחון שנתן ד' ביד עבדיו הכהנים שנתגברו על היונים ששקשו לא רק לעקוף את עם ישראל מעמדם החומרי כ"א [לעקור] את תבונת החיים שישראל מודיעים בעולם, שהם צריכים להיות ע"פ שרשי ההירה, שמהי הטהרה והצניעות המטרה הראשית בחיי המשפחה ואחריהן ימשכו יתר המדות והדיעות הישראליות. זה שנאו עם היתנים וראו בזה צד ואובי להרכותם הם, שהעמידו לנס [את] עליצת החיים והנאותיו הגופניות והקמיוניות, ע"כ היתה שגאת היונים רבה מאד לתורת ישראל. והנה כפי דרך המיצוע הנוהגת באיש הישראלי, אע"פ שאינו מצויין, מ"מ בחיי המשפחה מוכר האור העברי, הטהור והצניעות, האמץ וכל המדות המסתעפות מזה לטובה, ניכרים יפה לשם ולתפארת בכל בית בישראל המתנהג ע"פ דרכי התורה והמצוה, ע"כ חובת מצות (נר) חנוכה נר איש וביתו.

(פ"ח א"ה, פ"ט)

דף סג תניא רבי אומר לעולם אל ירבה אדם רעים בתוך ביתו שנאמר (משלי יח) "איש רעים להתרועע".

3

4

שט. תניא רבי אומר אל ימנה אדם אפסורופוס בתוך ביתו כו'. הסילוק של שלטון היחיד ברשותו הפרטית תבוא לאחת משתי סבות שהם הפכיות. או מסכת שפלות הנפש וכיטול קיצוני אל החברה הסובבת אותו, עד שיתעה בשוא לחשוב שבדיבורי הרעים בתוך ביתו יכבד ולפי המציאות תן בחוץ יכוון את היין הפרטיים. זאת השפלות כשהתכנס מפרטים רבים אל כלל האומה תולד מזה נבע ההתהדרות נוכח בני נכר דוקא, וההתחקות ללכת במנהגים ונמוסים זרים להכב לימודים זרים יותר מכל נחלת ד' ותורת ישראל. ולהיפך, יש אשר מרוב גדולת הנפש יעזוב איש את הנהגת ביתו הפרטית כידי אחרים, כי ירום לבו שהוא צריך לפי מעלתו להיות עסוק בדברים גדולים כלליים, ודבר זה מפסיד ג"כ עד מאד, עד שיגרס להתמטטות היין הפרטיים ולא ימצא או מעמד בחיים הגדולים והכוללים. ע"כ לעולם אל יצא אדם לגמרי מחוגו הפרטי, ושלטונו הביתי יהי תמיד כידו וממנו יעשה לו פתחים וחלונות להיות מתיחס אל החוץ ואל הכלל. וכשישתרש מנהג כזה בעם כולו, יהיו כנים נאמנים לעמם, דבקים בשם ד' אלהי ישראל נוצרי בריתו ועדותו, ועם זה אהבים ואהובים לכל הבריות כולם.

שט. תניא רבי אומר לעולם אל ירבה אדם רעים בתוך ביתו כו'. יסוד המעלות והמדות הטובות הוא, שכל מדה תמצא את מקומה הראוי לה, וכל דבר יהי עומד על צקינתו ולא יתבטל מצורתו בשביל איוה נטיה של קנין אפי' דבר טוב. ע"כ באשר חיי המשפחה היא ראשית הצדק ואחריה תבא חיי הרעות גם מחוץ לחוג חיי המשפחה, ע"כ ישים האדם תמיד אל לב שבהיותו מרחיב את גבול הישר לחיות ג"כ חיי רעות ואהבה, באופן יותר רחב מחיי משפחתו היחידה, יעשה כן אבל באופן שלא תהי' מזה כל השכחה לחיי המשפחה עצמה. כי תמיד יהי' העולם בכללו מוצלח כשיעמדו תחלה פרטיין על בסיס חזק ונאה, בין בדברים שהם שלמות הגוף ובין בדברים שהם שלמות הנפש, ואז יצאו ג"כ חוץ לגבולם להשתתף בדברים הנוגעים אל כולם בכלל. ריבוי הרעים בתוך הבית, התערבם ביותר מהמדה הראויה, מביא שהאדם לא יהי' מתיחד בהנהגת ביתו כפי רוחו הוא כ"א כפי רוח הרעים הבאים בתוך הבית, והוא כאב נעכר נובע מהשיטה הכוזבת של כיטול כח הפרט לגמרי והפסדת צורתו בשביל אחרים. ע"כ יהיו הרעים רעים אהובים, ישפיעו הם עליו והוא עליהם, אבל רק באותה המדה שתכונת ביתו לא השתנה, ותתנהג רק ע"פ הכרתו הפרטית, או ישכיל ויצלית. כי ראשית הנפילה היא רק בעוונת האדם את הכרתו ונסמך להאית

מחקה את אחרים. וכאמת הלא רבו התנאים שעל ידם א"א לאדם אחר להיות למופת גמור ומחלט לזולתו, כ"א ע"י כח שפיטה והבחנה מה לקרב ומה לרחק. ע"כ תהי' הרעות רק מקיפה את ביתו, כא אל תוכו ג"כ בזמנים נאותים, ולא ירבה אותם בתוך הבית, למען לא יתבטל רשותו הפרטי משלטונו הגמור.

(פ"ח א"ה, פ"ט)

קכ"ז ה. קכ"ז

הולכים הם השבילים הרוחניים במערכות מיוחדות, שלם שלם בפני עצמו. העומד בעולם אחד בשביל מיוחד, יוכל שלם שאים שלו, שביל מיוחד לאחר, להיות ממה לתוהו ובוהו, לחורבה ואפלה, אף על פי שלגבי מי שהוא עולמו הרי הוא מלא בין ובהות שמירה צריך כל אחד להיות מוגדר בעולמו, ואם יהי להציץ בעולם שאים שלו, ידע להיות נשמר ברוחו, רק להציץ, ולא להשתרש ולהשתקע שם, כי יוכל להיות מעקר עצמו מעולמו, והעולם הזר לא יקלטו, לרגע הרי הוא מתקבל בטוט בתור אורח, ואם יקבע בטוט את דירתו ימצא עצמו יושב אל עקרבים, במעוף צרה ואפלה מסדה.

ולמה תשגה בני בורה, תחבק חיק נכריה, כי נכח עיני ד' דרכי איש, וכל מעגלותיו מפולס. שמע בני מאסר אבין, ואל תסוש תורת אמן. שמה מים מבורך ופזלים מתוך בארן. אילת אהבים ויעלת חן, ודיה ירוך בכל עת, באהבתה תשגה תמיד.